UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2019–2022

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ivana Houžvičková

Podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v Základní a praktické škole Český Brod

Praha 2022

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Dušana Chrzová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME)

2019–2022

BACHELOR THESIS

Ivana Houžvičková

Supporting measures for pupils with special educational needs at a Primary and practical school Český Brod

Prague 2022

The Bachelor Work Supervisor:

PhDr. Dušana Chrzová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, kterou jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20.2.2022 Ivana Houžvičková

Poděkování

Děkuji PhDr. Dušaně Chrzové, Ph.D. za trpělivost a ochotu při vedení mé práce.

Anotace

Cílem práce je představit specifika vzdělávání, výchovy a stupně podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve speciální škole, základní škole zřízené dle § 16 odst. 9 školského zákona a na kazuistikách popisovat konkrétní příklady z pedagogické praxe.

V práci budeme vycházet z teorie vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. Zařazením žáků do školy zřízené dle § 16 odst. 9 školského zákona, stupňů podpůrných opatření, jejich úpravu v organizaci a průběhu vzdělávání žáka, tak aby žák nebyl ohrožen školním neúspěchem.

V teoretické části práce bude využita metoda analýzy odborné literatury a následně syntézy získaných informací do podoby souvislého textu. V části praktické bude prezentován kvalitativní výzkum, konkrétně pak případové studie. K vypracování případové studie budou využity metody pozorování, analýzy dokumentů vzešlých z pedagogické praxe, rozhovorů s rodiči dítěte a rozhovorů s pedagogickými i nepedagogickými pracovníky.

Klíčová slova

Asistent pedagoga, individuální vzdělávací plán, pedagogicko-psychologická poradna, podpůrná opatření, specifické poruchy učení, speciální vzdělávací potřeby, škola zřízená dle § 16 odst. 9 školského zákona, školní neúspěch, výchovná opatření

Synopsis

The aim of this thesis is to introduce the specifications of education, upbringing and levels of supporting measures for pupils with special educational needs in a special school, a primary school established according to § 16 section 9 of the Education Act and also based on case interpretation to describe specific cases from educational/pedagogical practise.

This thesis shall be based on a theory of educating pupils with specific educational needs. Placing the pupils in school established according to § 16 section 9 of the Education act, levels of supporting measures, their adjustment within organisation and during the course of pupil's education so that the pupil is not at risk of a school educational failure.

In the theoretical part of the thesis a method of professional literature analysis shall be used and then a synthesis of gained information into a consistent text shall follow. In the practical part a qualitative research will be presented, namely case studies. In order to draw up the case study methods of observation, analysis of documents arising from educational practice, interviews with pupils' parents as well as interviews with pedagogical and non-pedagogical workers shall be used.

Key words

Individual educational plan, pedagogical-psychologic counselling, school established according to § 16 section 9 of the Education Act, school failure, special educational needs, specific learning disabilities, supporting measures, teaching assistant

ÚVOD **9**

TEORETICKÁ ČÁST **11**

1 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ **11**

1.1 RVP, ŠVP 11

1.2 Škola zřízená dle § 16 odst. 9 školského zákona 12

1.3 Výchovná opatření 12

2 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ **13**

2.1 PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ poradna 14

2.2 Individuální vzdělávací plán 14

2.3 Asistent pedagoga 15

3 ŠKOLNÍ NEÚSPĚCH **16**

3.1 Definice školního neúspěchu 16

3.2 Důsledky školního neúspěchu 17

3.3 Neprospěch žáka 17

3.4 Pozornost 18

4 ADHD **19**

4.1 Projevy ADHD 19

4.1.1 Nepozornost 20

4.1.2 Hyperaktivita 20

4.1.3 Impulzivita 20

5 PORUCHA AUTISTICKÉHO SPEKTRA (PAS) **21**

6 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ **22**

6.1 Dysgrafie 23

6.2 Dyslexie 23

6.3 Dysortografie 23

PRAKTICKÁ ČÁST **24**

7 ZÁKLADNÍ A PRAKTICKÁ ŠKOLA ČESKÝ BROD **24**

7.1 Základní škola a praktická škola, Český Brod, Žitomířská 1359 24

7.1.1 Základní škola 24

7.1.2 Základní škola speciální 24

7.1.3 Praktická škola dvouletá 25
7.1.4 Praktická škola jednoletá 25
7.1.5 Školní družina 25
7.1.6 Vybavení školy 25
7.1.7 Zaměření školy 26
8 ÚVOD VÝZKUMU 27
9 PŘÍPADOVÁ STUDIE 1 28
9.1 Žák z pohledu pedagoga 29
9.2 Metody výuky 30
9.3 Hodnocení 31
10 PŘÍPADOVÁ STUDIE 2 32
10.1 Žák z pohledu pedagoga 32
10.2 Metody výuky 34
10.3 Hodnocení 35
11 PŘÍPADOVÁ STUDIE 3 36
11.1 Žák z pohledu pedagoga 36
11.2 Metody výuky 37
11.3 Hodnocení 38
12 DISTANČNÍ VÝUKA 40
13 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ 42
14 VYHODNOCENÍ PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ 45
ZÁVĚR 46
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 48
SEZNAM GRAFŮ 50
SEZNAM PŘÍLOH 51

ÚVOD

Tato práce Podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v Základní a praktické škole Český Brod se zaměří na sledování žáků v konkrétní základní a praktické škole, jejich školní úspěch a předejití neúspěchu v klasické základní škole. Vzdělávání je velice důležité pro vývoj jedince. Už i malé dítě se učí hrou. Zvlášť důležité je vzdělávání žáků s mentálním postižením. Pro jejich pokrok je nutné rozvíjet veškeré oblasti. Důležitá je hlavně sociální oblast. Pokud žáci pocházejí ze znevýhodněných rodin, nemají uložené správné vzorce chování dětí, dospělých. Výchova v těchto rodinách není naučena tak, jak to očekává většina společnosti. Tito žáci nemají možnost jezdit na výlety, neví, jak se pohybovat ve městech, v hromadné dopravě, neznají správnou hodnotu peněz a neumí je používat. Jsou důvěřivý, nepřipouští si, že by mohli být podvedeni, nebo jsou naopak agresoři a využívají své moci nad slabšími. Žáci se navzájem motivují a v kolektivu jsou schopni podávat stále lepší výsledky. Konkurence ostatních žáků je ta nejlepší motivace. Proto, že jsou tito jedinci odlišní, je potřeba vzdělávat je v institucích, kde je vyškolený personál právě pro tyto případy. Žáci mají např. i psychické problémy, a tak je důležité, aby v těchto školách byli odborníci. Žáci potřebují být zařazeni do takového prostředí, kde se jim poskytne ta nejlepší péče o ně. Tito žáci neudělají pokrok okamžitě, a tak je potřeba poskytnout jim dostatek časového prostoru pro jejich vývoj. Vývoj, učení může trvat déle než u zdravých, normálních jedinců. Při práci s těmito žáky je velmi důležitá trpělivost a empatie. Proto i ve svém výzkumu budu žáky sledovat po dobu 3 let. Každý žák má jiné specifické potřeby, a proto je potřeba postupovat individuálně. Výsledkem tohoto pozorování, z mého pohledu bude to, že je dobré jejich zařazení do této školy. Práce v menším kolektivu, individuální přístup to vše pomůže žákům k tomu, aby předešli školnímu neúspěchu. Budu prezentovat kvalitativní výzkum, konkrétně 3 případové studie, ke kterým využiji metody pozorování, analýzy dokumentů vzešlých z pedagogické praxe, rozhovorů s rodiči dítěte a rozhovorů s pedagogickými i nepedagogickými pracovníky. Ve své práci bych chtěla poukázat na to, že žáci se speciálními potřebami by měli být zařazeni právě do tohoto typu škol, kde je individuální přístup ze strany učitelů, speciální pedagogové umí pracovat s těmito žáky. Mým cílem je, aby tito žáci byli úspěšní a neztráceli naději hned na začátku jejich

školních let i pro jejich budoucí život, povolání. Čerpat budu z odborné literatury a platných zákonů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ

Vzdělávání žáků vymezuje Zákon číslo 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Uvádí se také název školský zákon.

„Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova (dále jen "vzdělávání") uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.“ [1]

1.1 RVP, ŠVP

Člověk se učí celý život a na vzdělání má nárok každý, bez rozdílů pohlaví, rasy, barvy pleti, vyznávání náboženství. Vzdělanost rozšiřuje sociální postavení ve společnosti, pomáhá nám dosáhnout sociální úrovně např. pro výběr povolání. Nevzdělanost např. z chudých zemí nepřináší pro společnost nic dobrého. Aby bylo vzdělávání jednotné pro všechny žáky, je určené rámcovým vzdělávacím programem (RVP) který udává jaké učivo se budou žáci učit, ve kterém ročníku a jaké výstupy musí splnit pro to, aby mohli postoupit do dalšího ročníku. Je vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Každá škola (vzdělávací instituce) si podle rámcového vzdělávacího programu vytvoří svůj školský vzdělávací program (ŠVP), který se může od jiných škol lišit, nicméně musí obsahovat učivo RVP. Za ŠVP zodpovídá ředitel školy, který ho vytváří spolu s pedagogickým sborem. Je přístupný pro kohokoliv, bývá zveřejněn na internetových stránkách školy, popřípadě v tištěné podobě na přístupném

[1] 561/2004 Sb. Školský zákon. *Zákony pro lidi-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561.

místě školy. Základní a speciální školu Žitomířská 1359, Český Brod zřizuje Středočeský kraj.

1.2 ŠKOLA ZŘÍZENÁ DLE § 16 ODST. 9 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami upravuje § 16 Školského zákona. *„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.“*[2] Tyto školy se rozdělují na základní školu, základní školu speciální, jednoletou praktickou školu a dvouletou praktickou školu. V základní škole najdeme žáky s individuálním plánem, nebo žáky s lehkým mentálním postižením, kteří mají upravené a ponížené výstupy, aby tento typ školy zvládly. Základní škola speciální je určena pro žáky s mentálním postižením. Jednoletá a praktická škola je střední škola.

1.3 VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ

Výchovným opatřením může být pochvala, trest anebo kázeňské opatření. Výchovné opatření uděluje třídní učitel nebo ředitel školy. V případě velmi závažného porušení školního řádu může být žák i vyloučen. Kázeňské opatření může být napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele a v případě, že nestačí domluva třídního učitele uděluje ředitel školy napomenutí nebo důtku ředitele školy. Napomenutí a důtky může dostávat žák opakovaně během školního roku. Sníženou známku z chování zaznamená žák na pololetním vysvědčení.

---

[2] 561/2004 Sb. Školský zákon. *Zákony pro lidi-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561.

2 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

„Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.“[3] Úpravy ve vzdělání můžou znamenat pomoc školy, popřípadě školského poradenského zařízení. Škola může upravit organizaci, obsah, hodnocení a formu vzdělání. V případě, že žák nezvládá výstupy vzdělávání, může o dva roky studium prodloužit. Umožnění používání speciálních pomůcek, učebnic, kompenzačních pomůcek, využívání komunikačních systému pro neslyšící a hluchoslepé. Dalšími podpůrnými opatřeními jsou individuální vzdělávací plán, asistent pedagoga, další pedagogický pracovník, tlumočník znakového jazyka, kteří pomáhají a poskytují podporu žákům v hodinách, popřípadě i během přestávek ve škole. Bezbariérový přístup do budovy, pro lepší pohyb po škole je také určitým typem podpůrného opatření. Dohromady je 5 stupňů podpůrných opatření, které se můžou kombinovat. *„Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení. Škola nebo školské zařízení může místo doporučeného podpůrného opatření přijmout po projednání s příslušným školským poradenským zařízením a s předchozím písemným informovaným souhlasem zletilého žáka, studenta nebo zákonného zástupce dítěte nebo žáka jiné podpůrné opatření stejného stupně, pokud to neodporuje zájmu dítěte, žáka nebo studenta.“*[4] Pro poskytování druhého až pátého stupně je nutný předchozí informovaný souhlas zákonného zástupce. *„Pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní*

---

[3] 561/2004 Sb. Školský zákon. *Zákony pro lidi-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561.

[4] (Tamtéž, str. 13).

skupiny. Zařadit do takové třídy, studijní skupiny nebo oddělení nebo přijmout do takové školy lze pouze dítě, žáka nebo studenta uvedené ve větě první, shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, žáka nebo studenta nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření podle odstavce 2 nepostačovala k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělávání. Podmínkou pro zařazení je písemná žádost zletilého žáka nebo studenta nebo zákonného zástupce dítěte nebo žáka, doporučení školského poradenského zařízení a soulad tohoto postupu se zájmem dítěte, žáka nebo studenta.“[5]

2.1 PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA

Pro pedagogicko-psychologickou poradnu používáme zkratku PPP. Žák je zde vyšetřen na žádost zákonného zástupce. Poradna vydává Doporučení školského zařízení pro školu, ze kterého škola čerpá informace. V doporučení školského zařízení najdeme informace o dítěti, údaje k vyšetření a podpůrným potřebám, závěr vyšetření, doporučené metody práce se žákem, všeobecně a v jednotlivých předmětech, pokud je třeba tak úpravy obsahu vzdělávání, organizaci výuky, jak máme žáka hodnotit a doporučené pomůcky pro žáka, které bychom mu měli pořídit.

2.2 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN

Individuální vzdělávací plán (IVP) je dokument, který zpracovává škola, zejména třídní učitel, za správnost odpovídá ředitel školy. Škola vypracovává IVP dle doporučení školského poradenského zařízení se souhlasem zákonného zástupce žáka. Škola vypracovává IVP dítěti se speciálními vzdělávacími potřebami. V dokumentu

[5] 561/2004 Sb. Školský zákon. *Zákony pro lidi-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561.

nalezneme úpravy obsahu vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva žáka, úpravy metod a formy vzdělávání žáka a jeho hodnocení. Dokument škola zpracovává bez zbytečných odkladů, nejpozději jeden měsíc od doručení doporučení. IVP může být během roku upravovaný a doplňovaný dle potřeb žáka. S IVP jsou seznámeni pedagogičtí pracovníci a zákonní zástupci žáka. Každý rok škola vyhodnocuje individuální vzdělávací plán a hodnotí, zda jsou nastavená podpůrná opatření pro žáka vhodná. Individuální vzdělávací plán upravuje vyhláška č. 27/2016 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

2.3 ASISTENT PEDAGOGA

V § 5 vyhlášky č. 27/2016 nalezneme informace k asistentu pedagoga. Aby mohl asistent pedagoga vykonávat tuto pozici, je třeba mít adekvátní vzdělání. Asistent pedagoga je školský pracovník, který pomáhá jiným pedagogickým pracovníkům se vzděláváním žáků. Asistent pedagoga může vykonávat přímou pedagogickou činnost dle pokynů jiného pedagoga. Dále může být nápomocný v sociálních situacích a sebeobsluze pro žáky.

3 ŠKOLNÍ NEÚSPĚCH

Školní neúspěšností se nejčastěji myslí špatné výsledky dětí ve školní práci, které mohou mít celou řadu příčin. Podle Kohoutka [6] je důležité při hledání příčin školní neúspěšnosti pracovat s dítětem, s učiteli i rodiči. Také tvrdí, že u výrazných neúspěchů ve škole je třeba zjistit, o jaký typ neúspěchu jde. Zda se jedná o trvalejší, takzvanou absolutní školní neúspěšnost nebo o dočasnou, relativní neúspěšnost. Absolutní neúspěšnost je taková neúspěšnost, kdy žák neprospívá, protože nemá dostatečně rozvinuté intelektové schopnosti. Naproti tomu relativní neúspěšnost je zapříčiněna intelektuální pasivitou nebo nějakými momentálními indispozicemi, které však lze odstranit.

3.1 DEFINICE ŠKOLNÍHO NEÚSPĚCHU

Pedagogický slovník uvádí několik variant chápání školního neúspěchu: *„1. V pojetí tradiční pedagogiky a také laické veřejnosti podprůměrné až nevyhovující výsledky při školním hodnocení – vzdělávacích výsledků žáků („špatné známky“). 2. Z pedagogicko-psychologického a sociopedagogického hlediska je vysvětlována škol. neúspěšnost šíře, tj. jakožto selhávání dítěte či adolescenta v podmínkách školního prostředí nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, k vzdělání vůbec, k učitelům aj.*[7]

[6] KOHOUTEK, Rudolf. *Základy pedagogické psychologie*. Brno: CERM, 1996. ISBN 80-85867-94-x.

[7] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník.* Vyd. 4. Praha: Portál, 2009, s. 240. ISBN 978-80-7367-647-6.

3.2 DŮSLEDKY ŠKOLNÍHO NEÚSPĚCHU

Školní neúspěch nemusí nutně znamenat, že jsme neúspěšní lidé. Nesmíme zapomínat na to, že každý je dobrý v něčem jiném. Někdo nemá dispozice k tomu, chápat složité početní nebo se učit stohy textů nazpaměť. Jiní se zase dokáží naučit úplně cokoliv teoreticky, ale neumí to uplatnit v praxi. Jiní jsou dobří v manuálně zručných prací. To, že se nám ve škole nedaří, může mít největší dopad na naši psychiku. Helus[8] v této souvislosti hovoří o syndromu neúspěšné osobnosti. Vysvětluje ji tím, že na základě předchozí negativní opakující se zkušenosti, to je neúspěch v nějaké oblasti (špatné známky), si žák vytvoří určitý postoj a bude ho to nepříznivě ovlivňovat v jeho chování a v jeho výkonech. Například ve škole si žáka učitel zafixuje jako neúspěšného, díky pár špatným výsledkům. Žák může vyvíjet všemožné úsilí, aby se ve škole zlepšil, ale jakýkoliv úspěch je učitel brán jako náhoda, a tak dochází k neustálému testování žáka, dokud ho učitel opravdu na něčem nenachytá. Žák nabude dojmu, že jakákoliv snaha je zbytečná. Tento postoj potom může ovlivňovat veškeré jeho další činnosti. Vágnerová[9] toto nazývá jako syndrom naučené bezmocnosti. Podle ní toto nálepkování (přisouzení role neúspěšného žáka/problémového dítěte) může fungovat jako sociální stigmatizace, která může ovlivňovat jeho úspěšnost ve škole i ke škole a také k akceptaci učitele. Je to negativní model, do kterého je dítě vmanipulováno učitelskými postoji.

3.3 NEPROSPĚCH ŽÁKA

Jak uvádí Kašpárková,[10] *„za neprospívajícího žáka se považuje takový žák, který z jednoho nebo i více předmětů, nedosahuje předepsaných výsledků.“* Za

---

[8] HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí.* Praha: Portál, 2004. 288 s. ISBN 80-210-3532-3.

[9] VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie problémového dítěte školního věku.* Praha: Karolinum, Univerzita Karlova, 2004. 170 s. ISBN 80-7184-488-8

[10] KAŠPÁRKOVÁ, Svatava. *Pedagogická diagnostika třídy a žáka.* Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009, s. 65. ISBN 978-80-7318-790-3.

neprospívajícího žáka se může ale považovat podle pedagogicko-psychologických poraden i ten žák, který nedosahuje školních výsledků přiměřených jeho schopnostem.

Základní a nejčastější kategorie příčin neprospěchu žáka – žákova osobnost, učitelova osobnost, rodina, škola, problémy v sociální oblasti.

3.4 POZORNOST

Pozornost ovlivňuje poznávací procesy, aby byly efektivní a přesné. Patří k základním předpokladům, abychom se byli schopni učit a nabývat nové poznatky, návyky a dovednosti.

Pozornost má více funkcí. Je zde funkce biologická, ta má výběrovou vlastnost. Tahle vlastnost způsobuje, že člověk nereaguje na všechny podněty, které na něho působí z okolního prostředí. Existence pozornosti mu pomůže zaměřit se na určitý počet vjemů, které jsou pro jedince v daném okamžiku důležité a potřebuje se jim věnovat. Ostatní vjemy z okolního prostředí jsou v pozadí a tolik si je jedinec neuvědomuje.

Z fyziologického hlediska je pozornost brána, jako podráždění v určitých částech mozkové kůry. Jsou drážděny ty části, které zabezpečují jedinci zaměření pozornosti na ty subjekty, které v daném okamžiku nejvíce potřebuje. Ostatní části mozkové kůry jsou v útlumu. Pozornost každého jedince je jiná podle vjemů, na které svou pozornost soustřeďuje. Soustředěnost (koncentrace) – je reagována vůlí, aby jedinec byl schopný udržet svou pozornost na určitou dobu. Platí zásada, že čím menší je okruh vjemů, na které se má jedinec soustředit, tím je soustředěnost vyšší.

4 ADHD

Zkratka těchto čtyř písmen je anglický název Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Český překlad tohoto názvu bychom mohli pojmenovat jako hyperaktivita s poruchou pozornosti. V minulosti bylo použito několik názvu této poruchy. Například se označovala zkratkou LMD. *„Lehká mozková dysfunkce (je označení pro řadu projevů na bázi strukturálních změn CNS, jež se odchylují od běžné normy. Jeví se jako nezvyklé, nápadné a zvláštní (nápadně nerovnoměrný vývoj intelektových schopností, nápadnosti a poruchy v dynamice psychických procesů, hyperaktivita nebo hypoaktivita, nesoustředěnost, malá vytrvalost, impulzivita, překotnost, výkyvy nálad a duševní výkonnosti, tělesná neobratnost, poruchy vnímání apod.)“*[11] Mezi odborníky není přesně jasné, proč tato porucha vzniká. Příčiny bychom mohli najít např. v prenatálním období, ale také v době porodu a postnatálním období. Vadu může diagnostikovat odborník po určité době a po projevech, které se objevují opakovaně po určitou dobu.

4.1 PROJEVY ADHD

Hlavními příznaky jsou nepozornost, hyperaktivita a impulzivita. Mezinárodní klasifikace nemocí MKN-10 nám pomůže diagnostikovat tuto poruchu. U každého dítěte se ale projevy můžou lišit. Nejčastěji se na tuto poruchu přichází během nástupu do školy, v dřívějším věku nejsme schopni posoudit, zda se opravdu jedná o tuto vadu.

[11] SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

4.1.1 NEPOZORNOST

Popíšeme si, jak se taková nepozornost dítěte projevuje. Dítě není schopné udržet pozornost, nebo musí vynakládat veliké úsilí, aby pozornost zvládlo udržet. Nerozezná detaily a z nepozornosti je schopné udělat chyby. Pro žáka je náročné naslouchání od druhých a pokud se má řídit dle pokynů, je to pro něj velmi těžké. Má problémy s dokončováním úkolů. Nepozornost se může také projevit zapomínáním pomůcek a svých věcí. Od práce se nechá vyrušit vnějšími podněty např. koukání z okna.

4.1.2 HYPERAKTIVITA

Hyperaktivita se projevuje neustálým nutkáním vrtět se. Ruce a nohy jsou neklidné. Pro dítě je velmi náročné sedět v klidu, bez toho, aby si nepoposedávalo, nevrtělo se. Neumí si v klidu hrát.

4.1.3 IMPULZIVITA

Pokud dítě začne mluvit, nával slov nejde jen tak lehce zastavit. Nedokáže vyčkat, dokud na něj nedojde řada, vykřikuje bez vyzvání, aniž by mohlo mluvit. Svým chováním ruší i ostatní děti kolem sebe.

5 PORUCHA AUTISTICKÉHO SPEKTRA (PAS)

Anglické označení této poruchy uvádíme jako Autism Spectrum Disorders (ASD). Je to pervazivní vývojová porucha. Neurovývojová porucha, která zasahuje mozek, který se abnormálně vyvíjí. Abnormality se objevují ve třech oblastech vývoje. Označujeme je slovem autistická triáda. Dítě má narušenou sociální interakci, komunikaci, abnormality nalezneme v chování, zájmech a hře. I přesto, že dítěti diagnostikujeme PAS, neznamená to, že všichni jedinci se budou tak chovat. Každé dítě má narušenou oblast jinak a s jinou intenzitou. Během vývoje se stupně intenzity můžou měnit. Příznaky můžeme objevovat již v 1. roce života. Případy, kdy se dítě do 18. měsíců svého života vyvíjí zcela normálně, se náhle objeví autistická regrese, která má za následek ztrátu dovedností. Sociální interakci bychom mohli vysvětlit jako kontakt s ostatními lidmi. Deficit v této oblasti bychom mohli najít už u malého dítěte, které není schopné reagovat zrakovým kontaktem na lidské tváře. Dítě neopětuje matce a ostatním členům rodiny úsměv, neprojeví radost, pokud na něj někdo mluví. Je to důležitá sociální vlastnost. Dále to jsou problémy v rozlišování emocí. Narušení v oblasti komunikace se projevuje nevyvinutím řeči vůbec nebo dítě používá jen několik slov. Vývoj řeči může být zpomalen. Problémy objevujeme i v neverbální komunikaci. Ve hře se objevují stereotypní aktivity, které se opakují, v případě nabídnutí nových her, hraček můžeme objevovat problémy. Děti nejsou schopné používat fantazii. V předškolním věku můžou mít děti zájem o např. motory, ve školním věku se zájem obrací, může se objevovat infantilní chování. Rutina, stejně se opakující činnosti zajišťují dítěti klid, časté střídání, změny v životě dítě vytáčí, objevuje se agrese, neklid. Může se objevovat i přecitlivělost např. na hluk ve třídě, který dítě přivede do neklidu.

6 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ

V této době se s tímto názvem setkáváme celkem často. Je to nejčastější druh znevýhodnění, díky tomu je pak žák zařazen do skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Tyto poruchy jsou označovány jako moderní fenomén z toho důvodu, že nejsou viditelné, ve vzhledu člověka ani v jeho chování je nenajdeme. V minulosti byly objeveny jen zřídkakdy a člověk s nimi musel umět žít. Diagnostikované poruchy učení se projevují přibližně u 2 % dětí, reálně lze však určité symptomy těchto poruch nalézt u podstatně většího množství jedinců, tj. až u15% naší populace. (Matějček, 1995). *„Pojem poruchy učení je souhrnným označením různorodých skupin poruch, které se projevují nejčastěji obtížemi při nabývání a užívání zejména tzv. školních dovedností (čtení, psaní, počítání atd.) u jedinců s alespoň průměrnou úrovní intelektu.“* [12]

I přesto že se jedinec snaží, pokud má specifické poruchy učení, učení mu nepůjde dobře. Není to ovlivněno intelektem. Jsou to takzvané deficity dílčích funkcí, které se můžou projevovat jako obtíže například v oblasti pozornosti, paměti, zrakové a sluchové diferenciace). Příčinou poruch učení může být mnoho. Odborníci se přiklánějí k drobnému organickému poškození mozku, které se nazývá lehká mozková dysfunkce. Nejčastěji vzniká v prenatálním nebo perinatálním období, může za to i komplikovaný porod. Dále hraje roli i dědičnost. A některé zůstanou neobjasněné.

Projevy poruch učení se nejčastěji objeví se začátkem školní docházky. Podezření můžou mít rodiče, pedagog. Pokud se v předmětech objevují velké rozdíly ve výkonnosti, můžeme zaznamenat tento problém. Konečné rozhodnutí k diagnostice poruch učení vydá pedagogicko-psychologická poradna, která provede vyšetření.

[12] SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

6.1 DYSGRAFIE

Je porucha psaní. *„Specifická porucha psaní postihující písemný projev, který bývá nečitelný a neuspořádaný. Dítě si nepamatuje tvary písmen, zaměňuje tvarově podobná písmena, píše pomalu a s námahou.“*[13]

6.2 DYSLEXIE

Je porucha čtenářských schopností. *„Protože ani poruchy v jednotlivých školních dovedností nejsou homogenní, můžeme dále rozlišovat například mezi dyslexií fonematickou (narušení schopnost zvládat hláskový systém jazyka), optickou (porucha zrakové a prostorové analýzy), agramatickou (obtíže v osvojování gramatických forem, nebo sémantickou (obtíže v chápání smyslu čteného textu). Klasifikace podle A.Lalajevy (Zelinková, 2005).“ „Specifická vývojová porucha čtení, při níž se jedinec potýká s problémy rozpoznávání a zapamatováním si jednotlivých písmen, zvláště pak s rozlišováním písmen tvarově obdobných, má potíže s rychlostí čtení, správnosti čtení a s porozuměním přečtenému textu. Často se vyskytuje tzv. dvojí čtení (tiché předčítání slova* před jeho vyslovením).“[14]

6.3 DYSORTOGRAFIE

„Specifická porucha pravopisu, která se projevuje tzv. specifickými chyby v pravopisu (např. narušená schopnost rozlišování tvrdých a měkkých slabik nebo sykavek), vyskytuje se často v kombinaci s dyslexií a dysgrafií.“ [15]

---

[13] SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

[14] (Tamtéž, s. 23).

[15] (Tamtéž, s. 23)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 ZÁKLADNÍ A PRAKTICKÁ ŠKOLA ČESKÝ BROD

7.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLA A PRAKTICKÁ ŠKOLA, ČESKÝ BROD, ŽITOMÍŘSKÁ 1359

Škola se nachází v Českém Brodě. V okolí školy se nachází domov pro seniory Anna, Podlipanské muzeum a sportovní hala. Škola sousedí se základní školou a v blízkosti se nachází také gymnázium. Škola sídlí ve dvou objektech – hlavní budově Žitomířská 1359, kde se nachází základní škola, základní škola speciální, praktická škola dvouletá a praktická škola jednoletá. Dále sídlí v budově sociálního zařízení Zvoneček Bylany, kde má škola umístěnou jednu třídu základní školy speciální a třídu základní školy jednoleté. Ve škole se nachází 5 tříd základní školy, 3 třídy základní školy speciální a 4 třídy střední školy a školní družina. Celkově je ve škole přibližně 80 žáků.

7.1.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLA

Základní škola – poskytuje základní vzdělání, zabezpečuje rozumovou výchovu ve smyslu vědeckého poznání v souladu se zásadami vlastenectví, humanity, demokracie a poskytuje mravní, estetickou, pracovní, zdravotní, tělesnou a ekologickou výchovu žáku. Poskytuje žákům také řečovou výchovu a dle potřeb žáků zdravotně tělesnou výchovu. Má 9 ročníků.

7.1.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA SPECIÁLNÍ

Základní škola speciální poskytuje žákům takové vědomosti, dovednosti a návyky, aby byli schopni zapojit se do společenského života. Plní především úkoly výchovné,

ale zaměřuje se i na prvky základního vzdělávání. Při plnění cílů výchovy a vzdělávání je brán ohled na značnou šíři mentálního postižení, které se často vyskytuje v kombinaci s dalšími poruchami a obtížemi. Základní škola speciální má 10 ročníků.

7.1.3 PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ

Praktická škola dvouletá – je střední školou neprofesního typu a je určena absolventům základních škol, kteří ukončili povinnou školní docházku v nižších ročnících základní školy, absolventům základní školy praktické, absolventům základní školy speciální. Cílem dvouleté výuky je rozšíření a prohloubení všeobecného vzdělání, získání vědomostí a dovedností využitelných v rodinném a praktickém životě.

7.1.4 PRAKTICKÁ ŠKOLA JEDNOLETÁ

Praktická škola jednoletá – je střední školou neprofesního typu a je určena především absolventům základní školy speciální. Cílem jednoleté výuky je rozšíření a prohloubení a získání vědomostí a dovedností využitelných v rodinném a praktickém životě, zvýšení samostatnosti a soběstačnosti, případně příprava na další studium.

7.1.5 ŠKOLNÍ DRUŽINA

Školní družina je nedílnou součástí školy, její činnost je zejména zaměřena na žáky nižších ročníků základních škol. Převažují zde aktivity zaměřené na relaxaci a aktivní odpočinek žáků a přípravu na vyučování.

7.1.6 VYBAVENÍ ŠKOLY

Objekt školy je bezbariérový, moderně a účelně vybavený. Škola je vybavena audiovizuální technikou a výukovými softwary, ve většině tříd je umístěna interaktivní

tabule. V prostorách školy se nachází počítačová učebna, tělocvična, nově vybudovaný snoezolen, cvičná kuchyňka, keramická dílna a dílny. K areálu školy také patří dětské hřiště, travnaté hřiště pro míčové hry a školní zahrádka se skleníkem.

7.1.7 ZAMĚŘENÍ ŠKOLY

Škola se také orientuje na EVV, žáci se starají o školní zahradu, trávníky, vysazují nové keře a stromky. Pravidelně se starají o školní zahradu, kde pěstují ovoce a zeleninu, které zpracovávají ve cvičné kuchyňce. V rámci ekovýchovy žáci pořádají sběry papíru, elektroodpadu, pet víček, baterií, kaštanů a žaludů pro lesní zvěř. Škola spolupracuje s městskými lesy a každoročně jezdí sázet nové stromky do lesů v okolí Českého Brodu. Škola také každým rokem pořádá masopustní průvod v tradičních i moderních maskách, dále připravuje kulturní programy pro blízký dům seniorů a mateřské školky. Škola je zapojena do mezinárodního Ekoškola, recyklohraní a dlouhodobě se zapojuje do programu MŠMT.

8 ÚVOD VÝZKUMU

Pro svůj výzkum jsem si vybrala 3 chlapce, kteří jsou zařazeni do školy zřízené pro žáky podle §16 odst. 9 ŠZ. Chlapce jsem pozorovala od 1. do 3. ročníku základní školy. Všichni žáci pracují dle vypracovaného individuálního vzdělávacího plánu, ŠVP Učíme se pro život 3. IVP je zpracovaný třídním učitelem, schválený ředitelkou školy. Převažující stupeň PO 3 mají všichni tři žáci. Každý žák má jiné speciální potřeby a je třeba z nich vycházet. K vypracování případových studií byly využity metody pozorování, analýzy dokumentů vzešlých z pedagogické praxe, rozhovorů s rodiči dítěte a rozhovorů s pedagogickými i nepedagogickými pracovníky. Základní škola a speciální škola Žitomířská 1359, Český Brod spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou v Českém Brodě, která vydává doporučení na dva roky. Po roce se poradna kontaktuje a zasílá se školní dotazník s informacemi, jak je dítě ve škole úspěšné či naopak, jak plní své povinnosti školní docházky, v jakém rodinném prostředí žije, jaká je jeho domácí příprava. Případové studie následně vyhodnotím a budu porovnávat. Popíšu konkrétní speciální potřeby žáků, podpůrné potřeby, které fungují, metody výuky, které na žáka pedagogové uplatňují a jak žáka ohodnotit. Během výzkumu propukla v České republice nemoc Covid-19 a školy se uzavřely. Uzavření škol trvalo déle, než se čekalo, a proto se zavedla distanční výuka, která měla kladné i záporné stránky. Na počátku trvalo, než se škola adaptovala, později ale přešla na každodenní online výuku, která poskytla žákům alespoň zčásti plnohodnotnou náhradu učiva. I zde uvedu, jak žáci pracovali. V závěru práce zhodnotím informace, které se dozvím a navrhnu řešení, jak s žáky pracovat, aby využili svůj potenciál.

9 PŘÍPADOVÁ STUDIE 1

Žák Jáchym, 9let. Z žákovy anamnézy se dozvíme, že v minulosti mu byla diagnostikovaná PAS, problémové chování v rámci PAS, ADHD, astma bronchiale, atopický ekzém, těžká polyvalentní alergie. Musí užívat silnou medikaci. Jáchym nenavštěvoval jesle ani mateřskou školu kvůli polyvalentní alergii. Jeho matka se o něho starala. Zařazení do kolektivu pro něj bylo složité, pokud chtěl do kolektivu, musel nosit roušku. Před zahájením školní docházky absolvoval přípravnou třídu, která ho měla naučit sociální interakci v kolektivu a pomoci mu začlenit se mezi ostatní děti. Již v přípravné třídě se objevily problémy hlavně s chováním a nerespektováním zadaných úkolů. Je agresivní, používá vulgární nadávky, pere se. Jeho starší sourozenec (sestra) byla zařazena do stejného typu školy, nyní navštěvuje 5. ročník. Na žádost zákonného zástupce, a i s ohledem na jeho chování dostal Jáchym doporučení na zařazení do stejného typu školy. A to i vzhledem ke složitější rodinné situaci v průběhu rozvodu rodičů.

Během kontrolního vyšetření na konci 1. ročníku v pedagogicko-psychologické poradně byl výrazně pomalý v přepisu na čas, orientaci v prostoru a čase. V písemném projevu byla zaznamenána dysortografická chybovost. Tempo čtení bylo pomalé. Reprodukce přečteného je samostatná i s detaily. Má logopedické oslabení, nevyslovuje správně hlásky R a Ř, zaznamenaná také artikulační neobratnost. Díky velice silné medikaci na ADHD se jeví utlumený, díky tomu ale dokáže výborně pracovat. Ke konci vyšetření byl zaznamenán psychomotorický neklid. Je mu doporučeno využívat při výuce asistenta pedagoga. Jeho zařazení do systému speciálního školství a nastavená podpůrná opatření se jeví jako efektivní, a proto v nich i nadále pokračovat. Vzdělávání v menším kolektivu žáků, s dostatečnou možností individuálního přístupu k chlapci by mělo i nadále pomoci uplatnit jeho výukový potenciál v souladu s jeho speciálními vzdělávacími potřebami.

9.1 ŽÁK Z POHLEDU PEDAGOGA

Jáchym je na první pohled kluk, který nevypadá že by měl nějaké problémy. Při podrobnějším pozorování vidíme jeho vlastnosti. Je drzý, provokuje, užívá vulgární slova, devastuje svoje věci i majetek školy. Je třeba pracovat s jeho chováním, které v první třídě bylo velmi agresivní, provokoval ostatní spolužáky, používal vulgární slova, nadávky. V průběhu let byl schopný navázat přátelství, byl oblíbený. V případě že se choval neadekvátně vysvětlovali jsme si, jak by se měl zachovat lépe. I přesto, že jsem se snažila jeho chování tolerovat, neunikl výchovným komisím. Jeho známka z chování nebyla snížena, nicméně skoro každé pololetí dostal napomenutí třídního učitele, nebo důtku třídního učitele. Pravděpodobně jeho rodinná situace a zázemí bylo odrazem i toho, jak se choval. Jeho otec byl agresivní, matku bil a děti byly často svědky hádky rodičů během jejich rozvodu. Ani po rozvodu rodičů se situace nezlepšila. Jeho rodiče spolu měly spory stále. Proto jeho chování bylo často problémové. Většinou mělo vše vysvětlení. Například situace, když pomaloval na chlapských záchodech stěny lihovou fixou vulgárními výrazy bylo to proto, že jeho otec v bývalém domě vymaloval stěny svou barvou a jeho bývalá manželka mu barvu nechtěla zaplatit, měl období, kdy ničil nejen majetek školy, ale to stejné udělal i doma u své matky. U otce to neudělal, měl strach, že ho zbije. Matku má Jáchym rád, prosazuje ji. Ke svému otci jezdit nechce, nemluví o něm hezky. Ve škole se cítil dobře, protože se s ním pracovalo v klidu, často se svěřil s něčím, co ho trápilo, co se u nich doma dělo. Co se týče jeho úspěšnosti ve škole, je bystrý, chytrý, zná, ví, pamatuje si. Bohužel je složité jeho pozornost udržet, žák není schopný pracovat samostatně, od práce ho vytrhne jakákoli maličkost. Je nutné ho neustále povzbuzovat, hlídat a nejlépe pracuje pod vedením pedagoga. Na svém pracovním místě má neustále nepořádek. Často je schopný zabrat i lavici pro dva. U Jáchyma je patrný problém s respektováním autorit. Na mě jako na třídního učitele si v průběhu tří let zvykl a byl schopný mě respektovat, poslouchat. V případě změny vyučujícího byl drzý, nepracoval. Učivo si pamatoval, to mě těšilo. V českém jazyce se projevovaly dysortografické chyby a jeho tempo je opravdu pomalé. V matematice se objevovaly problémy ve slovních úlohách, kde potřeboval dopomoc prvního kroku. Nicméně ho hodně motivovalo to, že pokud práci stihne a udělá domluvené množství úkolů, které jsme si stanovili na začátku hodiny, nebude mít domácí úkol nebo si na posledních deset minut v hodině za odměnu

zvolí činnost takovou, která ho baví. Jeho nejoblíbenějším předmětem byla tělesná výchova. Naopak ho nebavila výtvarná výchova. Jeho absence byla zanedbatelná. Měl nejméně zameškaných hodin z celé třídy. Domácí úkoly často neměl vypracované nebo byly neúplné, nesprávně vyplněné. Pokud byl Jáchym u matky, úkoly byly podepsané, od otce nikoliv. S matkou byla určitě lepší komunikace, měla zájem o své děti, často jsme probíraly Jáchymovo chování. I přesto, že matka byla aktivnější v komunikaci semnou, dle jejích slov měla dvě práce, na starost chod domácnosti, starost s přípravou speciální stravy pro svého syna. Příprava do školy tedy byla na dětech samotných. Na děti nebyla dostatečně důsledná, a proto Jáchym neměl správně připravené učebnice na daný den, chyběly mu pomůcky.

9.2 METODY VÝUKY

Jednoznačně se nejvíce osvědčilo při práci s žákem pracovat s asistentem pedagoga, který mu poskytne dopomoc prvního kroku, vrátí pozornost zpět k zadávanému úkolu. Klidné, samostatné, uklizené pracovní místo (např. ne s výhledem k oknu, ale ke zdi) omezí vedlejší rušivé podněty. V případě kolísavé pozornosti ho pedagog vrátí k původnímu tématu, využívat může verbálních i neverbálních pokynů, např. tím, že stačí ukázat žákovi, kde má pracovat, případně mu instrukci zopakovat, přeformulovat. Chlapci pomůže, pokud pedagog bude zadávat stručné a jednoznačné instrukce, průběžně bude ověřovat jejich pochopení. V případě složitějších instrukcí bude kombinovat verbální a vizuální způsob zadání. Při delší zátěži toleruje žákovi projevy psychomotorického neklidu, umožní mu relaxační chvilky, vystřídá činnosti, případně zařadí pohybové aktivity. Nové učivo bude propojovat s již osvojenými dovednostmi a znalostmi. Pedagog bude v průběhu výuky poskytovat chlapci častější individuální kontrolu a zpětnou vazbu, tolerovat výkyvy ve výkonnosti a poskytne mu dostatek času na práci při pomalejším pracovním tempu ve všech předmětech. Při výuce se bude využívat vizualizace a práce s názornými pomůckami. Pedagog využije pozitivní motivaci, ocení i malý pokrok či snahu o samostatnou práci a podporuje sebevědomí chlapce. Chlapec také potřebuje více prostoru na zopakování a upevnění učiva, více času na procvičení látky a na čtení. V případě že dochází k náhlé změně algoritmu

řešení úlohy, je třeba na toto upozornit, nebo používat takové pracovní materiály, kde k změnám nedochází.

9.3 HODNOCENÍ

Žáka hodnotím známkou, využívám sebehodnocení. Budu využívat pozitivní motivace a hodnotit individuální pokroky žáka. Během školního roku v období čtvrtletního a pololetního hodnocení využívat slovní hodnocení. Vzhledem k tomu, že se s Jáchymem neosvědčila práce v časovém limitu, nebudu hodnotit to, co žák stihne vypracovat. Jáchym byl schopný tohoto úkolu využívat a s jeho vychytralostí tak klidně za 15 minut napsat pouze např. 3 slova, která byla bezchybná. Zkoušení proběhne z předem avizovaného učiva. V případě selhání v písemné práci vlivem stresu, nervozity či nesoustředěnosti poskytnu žákovi možnost náhradního přezkoušení. V českém jazyce, matematice, anglickém jazyce a naukových předmětech využívání především formativního a individuálně normovaného hodnocení.

10 PŘÍPADOVÁ STUDIE 2

Další žák, kterého uvedu ve svém výzkumu se jmenuje Stanislav. Jeho věk v době mého psaní je 9 let. Chlapec má dvě starší sestry, je nejmladší ze sourozenců. Anamnéza žáka potvrdila, že stejný typ školy už navštěvovala jeho matka. Z tohoto důvodu je žák na žádost matky vyšetřen v pedagogicko-psychologické poradně. Stanislav zařazen do systému vzdělávání speciálního školství. Žák neměl odklad školní docházky. Jiné informace z předškolní doby mi nejsou známy.

Kontrolní vyšetření z PPP po zahájení školní docházky uvádí, že chlapec má patrné logopedické oslabení, nevyslovuje hlásku Ř. V řeči se objevuje artikulační neobratnost a specifické asimilace – je stírán rozdíl v sykavkách. Je prokázáno percepčně motorické oslabení ve sluchovém i zrakovém vnímání, grafomotorice. U žáka je nezralá sluchová analýza a syntéza, sluchové rozlišování, percepce délek samohlásek. V testu zrakového rozlišování je zvýšená chybovost, chlapec má dyslekticko – dysortografické obtíže. Deficit najdeme v oblasti spolupráce oko-ruka s dopadem na celkový výkon v osvojování čtení, psaní, počítání v kombinaci s neosvojeným učivem. Chlapec pracuje ve velmi pomalém tempu, ve výuce potřebuje dopomoc prvního kroku, přímé vedením pedagogem, který ho průběžně podporuje. Vzhledem ke zvýšené unavitelnosti a kolísavé koncentraci pozornosti budeme práci v hodinách rozdělovat na kratší úseky s přestávkami.

Zákonný zástupce uvádí, že žák má zdravotní obtíže, kvůli kterým ve škole často zameškává. Zdravotní obtíže nemáme skutečně potvrzené od lékařů, žák se jeví jako zdravý.

10.1 ŽÁK Z POHLEDU PEDAGOGA

Chlapec, který nastoupil do prvního ročníku měl hlavně potíže v samoobsluze. To se projevovalo tím, že nevěděl, které věci jsou jeho, neuměl si zavázat tkaničky od bot, pokud se měl převlékat na tělesnou výchovu nebyl schopný najít své oblečení. Oblečení měl obráceně, mnohdy i naruby. Nebyl schopný rozeznat učebnice a pracovní sešity na

konkrétní předměty. Žák neposeděl, byl u něj patrný psychomotorický neklid. Neměl zažitý správný posed na židli, špatné držení psacího náčiní. Během tří let udělal v této oblasti velký pokrok. Bylo třeba mu vysvětlit rozdíl mezi tykáním a vykáním, které nepoužíval správně k daným osobám. Stanislav je kamarádský, společnost dětí vyhledává, chová se k nim hezky, umí se zapojit do hry. S chováním problémy nemá a po domluvení pravidel, které ve škole budou platit je schopný je používat, je nutné pouze občasné připomenutí. Jeho velkým negativem byla velká absence v docházce. Zameškané hodiny měl vždy řádně omluvené, bohužel dosahovaly přes polovinu školní docházky. Pokud tedy školu navštěvoval byly znát pokroky. Dokonce byl schopný podávat velmi dobrý výkon. Domácí úkoly, přestože mu byly pravidelně zaslané neplnil tak, jak by měl. Pokud se vrátil po nemoci do školy, nemohl navázat na učivo, které jsme probírali. Po konzultacích s matkou nám bylo řečeno, že ona sama není schopná synovi látku vysvětlit. Na naše rady, aby našla synovi doučování, popřípadě někoho, kdo by pomohl neosvojené učivo vysvětlit, zůstalo vždy jen u slibů. Chlapec mohl využívat „pomocné taháky“ (tabulku psacích písmen, gramatiku českého jazyka – tvrdé a měkké souhlásky, vyjmenovaná slova, pády, slovní druhy, tabulku s násobilkou, převody jednotek), důležité pro něj pouze bylo, aby se v nich vyznal a byl schopný je v hodinách využít. Nic takového nevyužíval. Pokud nějaký přehled dostal ve škole, aby ho mohl používat, do druhého dne většinou tyto materiály poztrácel a neměl k dispozici. V naukových předmětech byl zvídavý, spoustu informací, věděl, pokládal otázky, zapojoval se v hodinách a sděloval své zkušenosti. V matematice občas podával velmi dobrý výkon, dost záleželo na jeho náladě, pokud mu učivo bylo vysvětlené ve škole dokázal vypočítat příklady sám. V případě, že docházku zanedbával, tápal, doma se učivo nenaučil a nevěděl jaký postup zvolit. Pokud látka navazovala na předchozí učivo, nedokázal si poradit. Chyby dělal v základních počtech. Největší obtíže měl v českém jazyce. Čtení je u žáka pomalé, zaměňuje písmena. S pomocí pedagoga je schopný reprodukovat co přečte. Ve psaní se objevují dysgrafické obtíže. Není schopný psát na linku, nedodržuje správnou velikost malých a velkých písmen, tvary písmen píše zrcadlově. Gramatiku nemá osvojenou. Problémy mu dělají i doplňovací cvičení.

10.2 METODY VÝUKY

Metody výuky, které se nám s chlapcem osvědčily nyní uvedu. Nejdůležitějším krokem při práci s ním bylo respektovat jeho individuální tempo. Dále mu poskytovat dopomoc prvního kroku, podporovat ho a ujišťovat ho o správnosti pracovního postupu. Při zadání úkolu nebo instrukce kontrolovat, zda zadání pochopil, instrukci mu v případě nepochopení opakovat, popřípadě rozfázovat na jednotlivé části. Pomoci mu práci zorganizovat a učit ho systematičnosti. Poskytování vyšší časové dotace na napsání a kontrolu zadané práce ve všech vyučovacích předmětech, v případě potřeby redukovat množství zadané práce a zkracovat písemný projev. Kolísání koncentrace pozornosti a rychlejší unavitelnost pozitivně ovlivňuje práce v kratších, častěji se střídajících úsecích, s možností krátkého odreagování pohybem, změnou pracovní polohy, nebo činnosti, či odpočinkem, relaxací. Vhodné je i zapojení více smyslů do práce (tzv. multisenzorické učení). Tolerovat projevy kolísání pozornosti a psychomotorického neklidu, výkyvy ve výkonnosti, navracet chlapce k činnosti, pokud nebude koncentrován. Pozornost lze koncentrovat i pomocí pozitivní motivace, využitím činností, které chlapce zajímají a baví. Je třeba jej chválit i za dílčí pokroky a úspěchy. Chlapec by neměl pracovat bez opory zraku a být závislý jen na sluchové paměti, která je oslabena. Je třeba brát v potaz, že nedokonalé sluchové rozlišování ovlivňuje výkon chlapce jak v českém, tak cizím jazyce. Využijeme prodlouženého výkladu a procvičování, vizualizaci, názornost. Specifickou chybovost plynoucí z poruchy nebo nedostatku času a sníženou kvalitu písma nezahrnovat do hodnocení a klasifikace. Vhodné je využívat pomůcek pro psaní dysgrafiků (tzv. gelová pera se silnějším průměrem úchopové části), využít psané formy tiskacího písma a PC techniky pro psaní, využívat sešity s pomocnými linkami. Chlapce je třeba upozorňovat na náhlou změnu algoritmu řešení úlohy, aby zbytečně nechyboval, případně používat takové pracovní listy, kde k náhlým změnám nedochází. Preferovat budeme ústní zkoušení.

10.3 HODNOCENÍ

Žáka budeme hodnotit známkou, využijeme formativní hodnocení, sebehodnocení. Hodnocení individuálních pokroků žáka. Pozitivně ho motivovat. Využívat možnosti průběžného i shrnujícího slovního hodnocení v pololetí a na konci školního roku.

11 PŘÍPADOVÁ STUDIE 3

Poslední žák, kterého uvedu ve svém výzkumu se jmenuje Matyáš, 10let. Tento žák, se od ostatních dvou chlapců z předchozích studií odlišuje tím, že nenastoupil do naší školy do první třídy, ale první třídu absolvoval na klasické základní škole, kde mu učení nešlo. Na základě doporučení pedagogicko-psychologické poradny byl přeřazen do systému speciálního školství. Zde, vzhledem k neosvojenému učivu opakoval druhý ročník. Opakování ročníku mělo pomoci Matyášovi doplnit mezery v učení.

O Matyášovi víme, že jeho intelekt se pohybuje v pásmu středního průměru (názorová a verbální složka intelektu). Výsledky jednotlivých testů z PPP jsou nevyrovnané, dosahují hodnot od podprůměru, přes průměr, k nadprůměrným hodnotám, především u představivosti času a prostoru a také v prostorové představivosti. Matyáš má silnou logopedickou vadu. To se promítá negativně do jeho výkonu. Pracuje ve velmi pomalém tempu. Speciálně pedagogické vyšetření potvrdilo percepčně motorické oslabení ve zrakovém rozlišování a sluchovém vnímání (sluchová analýza a syntéza, sluchové rozlišování, krátkodobá sluchová paměť, artikulační neobratnost), obtíže v grafomotorice, plošné a prostorové představivosti, které tvoří podklad pro dyslexii, dysortografii a dysgrafii v kombinaci s neosvojeným učivem z minulých ročníků. Nevybavuje si všechny tvary písmen. Technika čtení je pod věkovou normou, reprodukce přečteného textu je bez porozumění. Písmo je neupravené, hůře čitelné. Pro chlapce je obtížné psát diktát, v přepisu je lepší, ale i tak je schopný v písemném projevu udělat velké množství chyb a zkomolených slov. Chlapce je třeba neustále podněcovat k činnosti. Instrukce k zadávaným úkolům je zapotřebí často opakovat nebo rozfázovat na jednotlivé části. Matěj potřebuje přímé vedení pedagogem a dopomoc prvního kroku. Koncentrace pozornosti při práci kolísá, se zátěží je zaznamenán psychomotorický neklid.

11.1 ŽÁK Z POHLEDU PEDAGOGA

Matyáš na naši školu přestoupil z klasické základní školy, kde absolvoval první ročník. Nastoupil do druhého ročníku. Jeho sebevědomí bylo velmi malé. Bylo znát, že

v bývalé třídě byl jeden z těch, co nejsou úspěšní. Učení ho nebavilo. Největší problémy měl v českém jazyce. Neuměl číst, měl neosvojené psaní písmen, neznal jejich tvary, měl zafixované špatné psaní písmen, které nebyly znatelné na papíře, ale při psaní. Vzhledem k tomu, že nečetl, neuměl si přečíst zadání a nevěděl co má dělat i v ostatních předmětech. Postupně jsme ale s Matyášem navázali velmi dobrý vztah. Nebál se odpovídat na otázky. Matyáš byl často lenivý, ale s motivací úkoly dokončil. Jeho silná stránka byla matematika, jak se jednalo o příklady, pracoval samostatně, byl velmi rychlý, to jsme prokládali činnostmi, které mu nešli, např. slovní úlohy, převody jednotek. V českém jazyce potřeboval podporu v tom, aby věděl, co má dělat. Pokud nevěděl, byl schopný celou hodinu sedět a nic nedělat. To byla pravda, ale proto, že jeho slabina byla ve čtení a on nevěděl co má dělat. Jakmile věděl, co má dělat, snažil se o to. I přesto že čtení mu dělalo velký problém a textu neporozuměl, vždy se snažil číst, pokud měl oporu pedagoga. Během jeho pozorování ho bavilo vytvářet sešity s dinosaury, texty opisoval z encyklopedií a rád se těmito sešity chlubil. Využíval zde i to, v čem byl dobrý, hezky kreslil a maloval. Ve výtvarné činnosti vymyslel vždy něco co charakterizovalo jeho osobnost, dával si záležet. Bohužel jeho řeč byla špatná. Návštěvy logopeda byly zvláštní. Nikdy jsme nedostali informace, jak konzultace probíhají, jaké jsou jeho pokroky. Matyáš mluvil dětinsky, neuměl vyslovovat hlásky, slova komolil a celkové jeho vyprávění bylo zmatené. Matka spolupracovala se školou, ale vzhledem k tomu, že se rozváděla a měla na starost ještě další dvě děti neměla moc času věnovat se jen Matyášovi. Proto i jeho domácí příprava nebyla taková, jaká by měla být. Tabulky a přehledy, které může mít v hodinách k dispozici nemá. Matyáš je povahou klidný, hodný, rád se navštěvuje s kamarády. Myslím si, že změna prostředí a školy mu pomohla a cítí se tady dobře.

11.2 METODY VÝUKY

S Matyášem se osvědčilo, pokud jsme respektovali jeho individuální pracovní tempo. Dopomoc prvního kroku, přímá navigace a vedení, kontrola porozumění, vizualizace byly stěžejní pro jeho pomoc v hodinách. Vysvětlení pojmů, dopomoc při práci s textem mu pomáhala pochopit např. zadání úkolu. Zároveň tím rozvíjel slovní zásobu

a artikulační obratnost. V případě potřeby jsme mu prodloužili časovou dotaci ke zpracování úkolu, či jeho zkrácení. Důležité je Matyáše povzbudit, pochválit, ocenit jeho snahu před kolektivem třídy, dávat mu pozitivní zpětnou vazbu. U motivace povzbudit vhodně žáka (ať už úspěšné, či méně úspěšné – za snahu). Využití PC, tabletů, výukových programů, interaktivních tabulí při výuce. Střídáme činnosti, relaxace, prodloužený a opakovaný výklad či předvedení dovedností, opakované procvičování a redukování učiva. Při práci se žákem používání názorných pomůcek, přehledů učiva, tabulek, slovníků, kalkulátorů. Úkoly, které zahrnují množství dílčích kroků, jež je třeba zvládnout (např. určení shody podnětu s přísudkem, řešení slovních úloh) se žákem postupně zpracováváme a vždy si vymezíme, který krok má žák vykonat, čekáme, až ho splní, pak pokračujeme k další aktivitě. Úkoly, které zahrnují mnoho informací, jež je třeba zpracovat, než nalezneme řešení (např. rýsování geometrických obrazců, čtení souvislého textu na stránce) – žákovi odkryjeme při zpracování úkolu odkrytý pouze ten dílčí úkol, který právě zpracovává a na který potřebuje zaměřit pozornost, postupně mu odkrýváme celý úkol (celou stránku, celý obrázek). Nebo si se žákem prohlédneme celek, pak se zaměříme na dílčí části a vše ostatní vždy zakryjeme (rukou, papírem, podložkou) – případně se žákem jmenujeme, co vidíme, nakonec opět studujeme celek.

11.3 HODNOCENÍ

V českém jazyce, matematice, cizím jazyce a v naukových předmětech využíváme hodnocení formativní a individuálně normované. Individuální forma ověřování znalostí, zkoušení z předem avizovaného učiva. Individualizace hodnocení je součástí individuálního přístupu k žákovi (respektujeme jeho specifické možnosti a schopnosti). Při individualizaci hodnocení je také důležité, abychom posuzovali individuální vývoj daného žáka v konkrétním čase, nesrovnávali ho s ostatními (posuzujeme jen konkrétního žáka na základě předem daných kritérií), rozpoznávali příčiny případných neúspěchů žáka a podávali mu popisnou zpětnou vazbu. Důraz budeme klást na nastavení jednotných priorit ve vzdělávání a zajištění jednotného přístupu k hodnocení, komunikovat s ostatními pedagogy, kteří se podílejí na hodnocení žáků konkrétní třídy

(jedná se zejména o respektování nastavených pravidel hodnocení), hodnocení orientované především na to, co žák umí, nezaměřovat se jenom na výsledek, ale i na průběh a postup při dosahování zadaného úkolu, využívat (při individualizaci hodnocení) přirozeného sebehodnocení a také alternativních způsobů hodnocení (pochvala, razítko, nálepky, vzkazy, doporučení, smajlíky), posilování motivace žáka, hodnotit to, co žák stihne vypracovat.

12 DISTANČNÍ VÝUKA

S čím jsem během výzkumu nepočítala, že se v České republice rozšíří onemocnění, které zasáhne do výuky a školy se na několik měsíců uzavřou. Stalo se to ve druhém a třetím roce pozorování. V první vlně se školy uzavřely od konce října do března. V druhé vlně se zavřely na 3 měsíce, od ledna do března. Náš typ školy byl nejméně uzavíraný, ostatní školy na tom byly i hůře a byly zavřené mnohem déle. Po prvním uzavření se nevědělo, jakým stylem budeme žáky vyučovat. Někteří nemají emailové adresy, chytré telefony, problém byl také s nedostatkem techniky, zvlášť pokud bylo v rodině více sourozenců, kteří se o ni musí dělit. Řešilo se to velmi operativně, ze dne na den. Nejprve jsem tedy vymyslela týdenní úkoly. Práce spočívala v tom, že jsme spolu s asistenty pedagoga vytvářeli pracovní listy pro žáky. Pracovní listy byly zaměřené na učivo, které jsme probrali a žáci si ho tímto způsobem měli opakovat. Tento způsob se ale jevil jako neefektivní. Listy nebyly vypracované nebo špatně zpracované, bylo znát, že to není jejich práce. Naštěstí moji žáci emailové adresy měli, a tak komunikace probíhala přes emaily, kam jsme i listy zasílali. Oni je vyplnili, vyfotili a poslali zpět ke kontrole. Žákům, ale i rodičům, s kterými jsem převážně komunikovala jsem neustále musela připomínat zasílání. Od rodičů jsem poslouchala poznámky, že tohle učivo jsme ještě neprobírali, nebyla to pravda. Od rodičů jsem i slýchávala že úkoly jsou těžké, že žáci říkají že to neumí. Přitom jsme obdobné úkoly dělali před měsícem ve škole, nebo se jednalo o učivo z nižších ročníků. Rodiče posílání úkolů obtěžovalo. Chápu to, někteří musely pracovat z domova, hlídat děti, učit se s nimi do školy, psát úkoly, starat se o domácnost. Na druhou stranu si i vyzkoušeli, jaké to je pracovat s jejich dětmi. Že je opravdu velmi těžké s dětmi pracovat, že nechtějí, musí se motivovat. Pokud se objevila nová látka, nemohla jsem jim jí vysvětlit. Věděla jsem, že Jáchym, Stanislav i Matyáš mají svůj telefon, který můžou využít a že v každém telefonu je nainstalovaná aplikace Whatsapp. Vymyslela jsem tedy efektivnější způsob výuky. Každý den od pondělí do pátku od 8 :30 do 10:00 jsme si v rámci skupinového videohovoru zavolali a učili se online. Během hodinky a půl jsme prostřídaly Český jazyk, Matematiku, úterky a čtvrtky jsme blok zakončovali prvoukou, v pondělí, středu a pátek měli ještě s kolegou anglický jazyk. Určitě tenhle způsob byl lepší, zábavnější, viděla jsem na ně, rodičům odpadly starosti. Učivo, které bylo

složitější jsme si nechávali na dobu až se setkáme ve škole a přes počítač vysvětlili věci jednodušší. Z mého pohledu byl tento styl výuky určitě lepší, mohli jsme se vidět, a to nejdůležitější bylo, že jsme neztráceli čas na učení.

13 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ

Graf 1: Absence

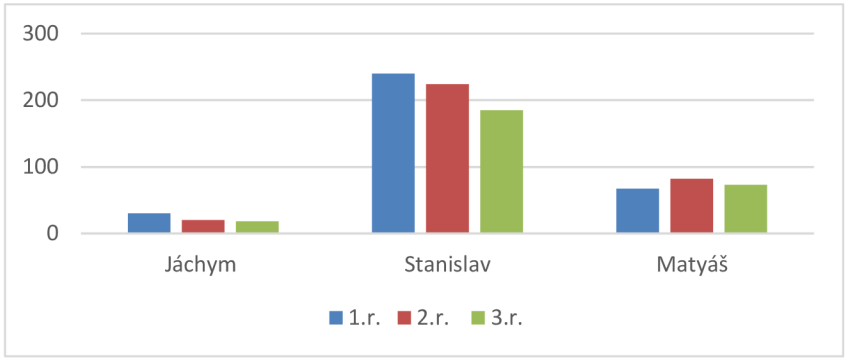

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní setření)

Na grafu číslo 1 Absence můžeme vidět, kdo z žáků má za dobu výzkumu nejvíc zameškaných hodin. Velký počet zameškaných hodin, dle mého názoru, velmi ovlivňuje znalosti žáků. Pokud se mají učivo doučovat sami doma, je to velmi náročné. Mnohem lepší je, když žák je ve škole. Proto i na tomto grafu můžeme vidět, že Stanislav, který zameškal nejvíce hodin má problémy s neosvojeným učivem. U ostatních dvou žáků je absence menší, jedná se pouze opravdu o návštěvy u lékařů nebo nemoc, kterou samozřejmě dítě může mít.

Graf 2: Plnění domácích úkolů (český jazyk a matematika)

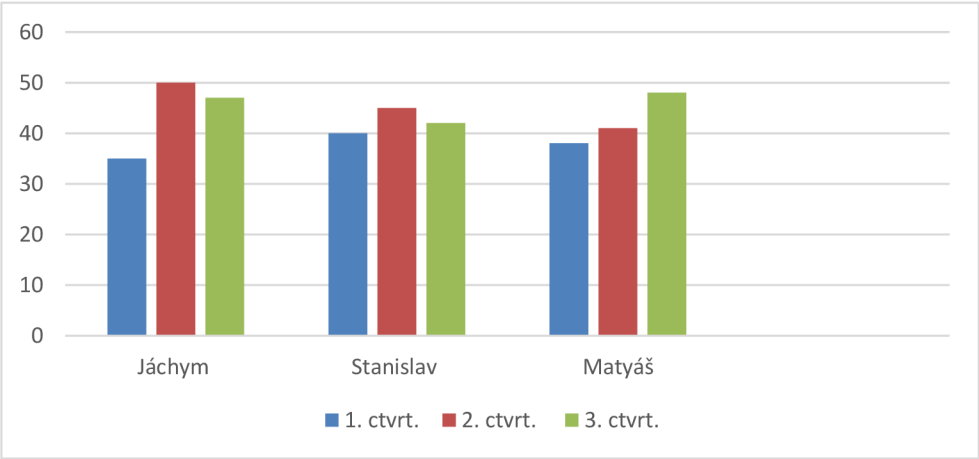

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

U grafu číslo 2 jsem sledovala plnění domácích úkolů v jednom roce za 3 čtvrtletí, každé čtvrtletí je na grafu znázorněno, aby bylo vidět, jak se žáci snažili úkoly plnit. Úkoly, které žáci dostávali byli z předmětu český jazyk nebo matematika. Za jeden týden bylo dohromady 5 úkolů, to znamená, že pokud počítáme že máme 4 týdny do měsíce, bylo to 20 úkolů měsíčně, 60 úkolů čtvrtletně. Tuto hranici nesplnil žádný z žáků. U Jáchyma můžeme říci, že v prvním čtvrtletí byl nejhorší v plnění domácích úkolů, ve druhé a třetím čtvrtletí se sice snažil o něco více, ale i tak jeho zájem opět poklesl. Stanislav s Matyášem úkoly plnili jak kdy. Problém, proč úkoly neplnili byl ten, že si ho nezapsali do notýsku a pak na něj zapomněli. Po 1. čtvrtletí byli povinni všichni tři úkoly si zapisovat do úkolníčku, i přesto, že se zlepšilo jejich plnění, nebylo jejich plnění splněno na maximum.

Graf 3: Distanční výuka

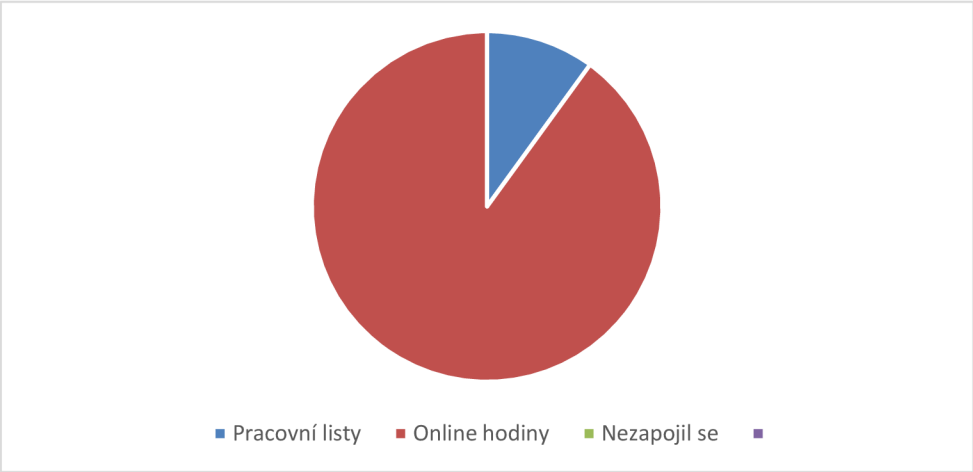

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

U grafu číslo 3 můžeme vidět, jak úspěšná byla distanční výuka, s velkým přehledem se žáci více zapojili do online hodin. I po návratu do školy můžu říci, že na tom byli žáci lépe, když jsme každý den pracovali společně, než když vyplňovali pracovní listy, které třeba dělali způsobem takovým, že v jeden den vše vyplnili a pak následující dny nic nedělali. Mnohem lepší a efektivnější u těchto žáků je pracovat po menších časových úsecích a pravidelně. To se osvědčilo nejvíce. Musím také všechny

žáky pochválit, i přes situaci, která nastala, nestalo se, že by se někdo z nich nekomunikoval vůbec a nic nesplnil.

Graf 4: Příprava do školy v hodinách

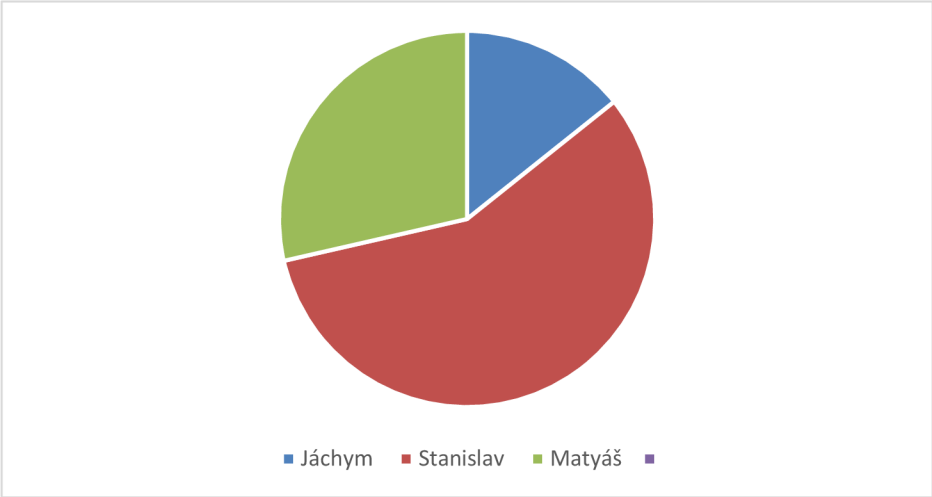

Zdroj: autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf číslo 4 vznikl po konzultaci s rodiči a sběru dat od nich. Zaměřila jsem se zde na přípravu do školy jako takovou, kde mi nezáleželo, jakým způsobem, jaký předmět budou procvičovat, ale zapojení se, zopakování si nového učiva doma, příprava pomůcek atd. Jaké předměty nejsou uvedeny z toho důvodu, že každý žák má jiné nedostatky v učení, a proto by se v rámci domácí přípravy měl zaměřit na to, co mu nejde. Abych měla přece jenom čísla, která mluví pravdu, byli zodpovědní za tyto čísla zákonní zástupci. Období bylo 14 dní, po této době mi rodiče předali informaci, jak dlouho každý žák věnoval své přípravě. Nejméně hodin strávil u přípravy Jáchym, který se věnoval denně pouze 15 minut školním povinnostem. Dohromady za 14 dní to bylo 3,5 hodiny. Nejvíce času strávil s domácí přípravou Stanislav, který denně věnoval učení 60 minut, to znamená 14 hodin. Matyáš se věnoval domácí přípravě 30 minut denně, 7 hodin za sledované období. Tento graf mi potvrdil to, co jsem si myslela.

14 VYHODNOCENÍ PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ

Každý žák je jiný. Každý má jiné specifické potřeby. Je třeba poznat, jak s dítětem komunikovat, co na něj platí. To, co platí na jednoho, nemusí platit na druhého. Je třeba být hodně trpělivý, klidný, důsledný. Křik nemá smysl. Pokud dítě pozná, že se k němu chováme hezky, snaží se pracovat dle jeho možností. Někdo potřebuje důslednější vedení, v případě, že není kontrola, žák toho využije a bude práci odbývat. V tomto výzkumu jsem měla dva žáky, kteří měli především problém s učením, třetí učení chápal, ale měl problémy s chováním. Záleželo také jakou docházku žáci měli. Ti, co zameškali hodně hodin, nemohli učení dohnat a bylo pro ně složité pochopit navazující učivo. Dle mého názoru měli všichni tři problém v domácí přípravě, která byla nedostačující. Z mého pohledu rodiče chápu, že skloubit práci, domácnost, děti je náročné, nicméně výmluvy, že se to nestíhá nejsou v tomto případě na místě. Naopak, by se rodiče těchto dětí měli zaměřit na ně. Jsou to především rodiče, kteří budou se svým dítětem trávit nejvíce času a mělo by jim záležet na jejich budoucnosti. Od rodičů mám potvrzené, že dětem se ve škole líbí, těší se na spolužáky a jsou spokojení. Nejvíc ráda je matka Matyáše, která opravdu vidí rozdíl v tom, že v předchozí škole se mu nelíbilo, domů chodil s brekem, spolužáci si z něj dělali legraci a do školy se mu nechtělo. Nyní se do školy těší, hlavně na své spolužáky, nebojí se. Spokojenost a úspěšnost dětí je pro rodiče důležitá. I ostatní rodiče si byly vědomi tím, že na základní škole by byly jejich děti nešťastné, zažívaly by neúspěch a řešily zcela jistě další jiné psychické problémy. Ze svého pohledu můžu říci, že pokud bych já měla jako rodič rozhodnout, zda žák má zůstat ve škole, či třídě, kde úspěch nezažívá a trápí se, přiklonila bych se k variantě mít psychicky vyrovnané, šťastné dítě a do tohoto typu školy bych ho také umístila. V tomto tvrzení se shoduji s rodiči.

ZÁVĚR

Co bych chtěla říct v závěru této práce? Mým cílem bylo poukázat na to, že speciální a praktické školy by měly fungovat i nadále. V těchto školách se k žákům přistupuje individuálně, kapacita třídy je malá, to znamená, že během vyučování je větší čas a prostor se dětem věnovat. Po celou dobu vyučování je přítomen asistent pedagoga, který nejenom že vystupuje jako pravá ruka pedagoga ve vyučování, ale funguje zde i během přestávek a pomáhá dětem se sociálním začleněním ve třídě. Tyto děti mají mnohdy nejenom problém s učením, ale i chováním, agresí. Vyhrocené situace neumí řešit, a tak by se některé děti mohly stát obětí šikany. Pokud bych se měla zamyslet nad tím, zda je v této škole více chlapců či děvčat, nedá se s jistotou říci, že to jsou chlapci. Jsou třídy, kde převládá naopak více děvčat. V mém výzkumu se nachází tři chlapci, jejichž problémy jsem uvedla. Žáci potřebují být hlavně motivováni, pochváleni. Koho by také bavilo jít do školy s tím, že dnes bude zase ten nešťastný den, kdy vše pokazím, nic neudělám správně. I dospělý člověk má lepší a horší dny, a tak to musíme brát i u žáka. Ne každý den podá stoprocentní výkon, bude mít dny, kdy se mu nebude chtít nic dělat, ale tak to je. Škola může dítěti předat spoustu informací a naučit. U těchto dětí je třeba hlavně domácí příprava, pravidelná, neustálá, se zaměřením na to, co mu nejde. Tento výzkum mi potvrdil, že příprava není taková, jaká by měla u těchto dětí být. Věřím, že s větší podporou by všichni tři dosáhli mnohem lepších výsledků než doposud. V dnešní době je spoustu možností, jak se zlepšit, díky výukovým programům, možností doučovaní, díky zábavné formě, která není nucená. Výukový program, který jsme ve škole využívali a děti moc bavil byl Didakta. Měl ve svém logu sovičku, s dětmi jsme mu tak říkali. V tomto programu mohli žáci zábavnou formou procvičovat znalosti, které jsme získali v hodinách. Žáci mohli navzájem soutěžit proti sobě a bavilo je to. V době distanční výuky jsme využívali online učebnice, které poskytuje vydavatelství Taktik. Ve škole jsme si hodiny prokládali zábavnější formou na interaktivní tabuli a v době, kdy se školy uzavřely jsem pracovala při online hodinách s učebnicemi, kde jsem žákům mohla ukazovat správné řešení cvičení, které jsme dělali. V Českém Brodě se rodiče s dětmi můžou obrátit na sdružení Leccos, z. s., které poskytuje poradenství rodinám, rozvíjí sociální služby. Sdružení můžou navštěvovat děti od 6 do 20let. Najdeme zde Rodinné centrum Kostička a Nízkoprahové

zařízení pro děti a mládež Klub Zvonice. Zvonici může navštěvovat každý, je přístupná kromě čtvrtka každý den odpoledne a je poskytována zdarma. Je to místo, kde můžou děti a mládež trávit čas. Zde je nutné dodržovat zásadní pravidla, která mají nastavená. Každý je musí při příchodu potvrdit svým podpisem. V případě nerespektování pravidel je jedinec vyloučen z klubu. Funguje to zde formou práce a odměn, pokud dítě splní různé úkoly dostává za ně zaplaceno místní měnou, za kterou si pak může vybrat odměny. Odměny jsou rozmanité od hraní her po pobyty např. i u moře, na horách. Dále zajišťuje programy pro školy, např. primární prevenci a další jiné programy např. pro pěstouny dětí. Důležité je, každé dítě brát jako individuální článek, neporovnávat ho s ostatními, hodnotit ho za to, co udělá hlavně správně. K hodnocení využívat spíše metody písemné než známky. Po dobu tří let, která je myslím ideální na to, abych mohla dítě poznat a zhodnotit jsme se poznali navzájem. Lidská osobnost je mnohotvárná, že nemůžu říci, jak by se daný člověk zachoval v té a té situaci, můžu se pouze domnívat. I přesto, že tito žáci ve škole nemusí být jedničkáři, věřím, že v životě budou úspěšní. Vyučí se a budou se věnovat práci, která je bude živit a bavit. Pokud má někdo nepěkné zážitky s agresí a bitím členů domácnosti, může ho to poznamenat a hodně ublížit. Přála bych si, abych tyto žáky viděla za pár let, zda pouze zkopírovaly styl života rodičů, či ho změnili k lepšímu. Přeji jim, aby se jim dařilo a hlavně, aby se jim vyplnili sny, které si přejí. Byla bych také ráda, aby i oni v sobě našli kousek toho, co se ve škole naučili a to ve svém životě použili.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

KOHOUTEK, Rudolf. *Základy pedagogické psychologie*. Brno: CERM, 1996. ISBN 80-85867-94-x.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník.* Vyd. 4. Praha: Portál, 2009, s. 240. ISBN 978-80-7367-647-6.

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí.* Praha: Portál, 2004. 288 s. ISBN 80-210-3532-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie problémového dítěte školního věku.* Praha: Karolinum, Univerzita Karlova, 2004. 170 s. ISBN 80-7184-488-8

KAŠPÁRKOVÁ, Svatava. *Pedagogická diagnostika třídy a žáka.* Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009, s. 65. ISBN 978-80-7318-790-3.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: se specifickými poruchami učení a chování, s mentálním postižením (v MŠ i ZŠ), se sociálním znevýhodněním, z cizojazyčného prostředí*. Praha: D + H, 2009. ISBN 978-80-87295-00-7.

PALOUNKOVÁ, Zuzana a Hana JOKLÍKOVÁ. *Asistent pedagoga v inkluzivním vzdělávání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2017. ISBN 978-80-7494-386-7.

JENETT, Wolfdieter. *ADHD - 100 tipů pro rodiče a učitele*. Brno: Edika, 2013. Rádce pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0158-6.

GOETZ, Michal a Petra UHLÍKOVÁ. *ADHD - porucha pozornosti s hyperaktivitou: příručka pro starostlivé rodiče a zodpovědné učitele*. Praha: Galén, c2009. ISBN 978-80-7262-630-4.

THOROVÁ, Kateřina. *Poruchy autistického spektra: dětský autismus, atypický autismus, Aspergerův syndrom, dezintegrační porucha*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0215-8.

VAŠUTOVÁ, Maria. *Děti se specifickými vývojovými poruchami učení a chování a násilí ve školním prostředí*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7368-525-6.

Seznam použitých internetových zdrojů

561/2004 Sb. Školský zákon. *Zákony pro lidi-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 19.02.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561

RVP – Rámcové vzdělávací programy – edu.cz. *edu.cz – Jednotný metodický portál MŠMT* [online]. Copyright © 2020 [cit. 19.02.2022]. Dostupné z: https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/

27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. *Zákony pro lid-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 19.02.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27

ADHD u dětí: příčiny a diagnóza | NZIP. *NZIP – Národní zdravotnický informační portál* [online]. Copyright © Photographee.eu [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: https://www.nzip.cz/clanek/675-adhd-u -deti-priciny-a -diagnoza

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Absence 42

Graf 2: Plnění domácích úkolů (český jazyk a matematika) 42

Graf 3: Distanční výuka 43

Graf 4: Příprava do školy v hodinách 44

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Individuální vzdělávací plán I

Příloha B Doporučení pro vzdělávání žáka IV

Příloha A Individuální vzdělávací plán

Individuální vzdělávací plán

Jméno a příjmení žáka	Jméno a příjmení		
Datum narození	Datum narození		
Bydliště	Adresa bydliště		
Škola	Škola, město, ulice		
Ročník	Ročník	**Školní rok**	Školní rok

ŠPZ, které vydalo doporučení pro IVP	Zde doplňte údaje, které jsou obsaženy v Doporučení (obdrží ho škola od školského poradenského zařízení (ŠPZ), tedy pedagogicko – psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra).
Kontaktní pracovník ŠPZ	Zde doplňte jméno kontaktního pracovníka ŠPZ (je zaznamenáno v Doporučení jako osoba, která Doporučení zpracovala).
Školská poradenská, zdravotnická a jiná zařízení, která se podílejí na péči o žáka	Zde doplňte školská poradenská zařízení, např. PPP, SPC, zdravotnická zařízení, např. logopedická ambulance, psychiatrická ambulance, rehabilitace.

Rozhodnutí o povolení vzdělávání žáka podle IVP ze dne:	Datum rozhodnutí ředitele/ky školy.
Zdůvodnění:	
Zde doplňte popis vzdělávacích potřeb žáka, které vychází z Doporučení - z bodu I. *Závěry vyšetření žáka podstatné pro vzdělávání a pobyt žáka ve škole* a z bodu II. *Vyhodnocení Plánu pedagogické podpory (PLPP)*, např. individuální pracovní tempo, potíže s dodržováním pravidel, kolísání výkonnosti žáka.	

Priority vzdělávání a dalšího rozvoje žáka (cíle IVP):	Zde doplňte priority vzdělávání a dalšího rozvoje žáka, které najdete výše v kolonce zdůvodnění, např. rozvoj komunikačních dovedností, rozvoj schopnosti týmové spolupráce.

Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP:	Zde uveďte názvy vyučovacích předmětů, jejichž názvy jsou v souladu se školním vzdělávacím programem.

Podpůrná opatření (specifikace stupňů podpůrných opatření)	
Metody výuky (pedagogické postupy)	Zde uveďte konkrétní metody výuky, které použijete pro naplnění cílů IVP, např. používání názornosti, hraní rolí, využívání manipulativních činností, práce s chybou.
Úpravy obsahu vzdělávání	Zde uveďte, do jaké míry a jak bude upraven obsah vzdělávání v dílčích oblastech v závislosti na bodu III. Doporučení *Úpravy obsahu vzdělávání*, např. náhrada vzdělávacího obsahu Cizího jazyka za vzdělávací obsah Českého jazyka a literatury.
Úprava očekávaných výstupů vzdělávání	Zde popište, k jakým očekávaným výstupům (OV) ŠVP bude vzdělávání žáka směřováno, které OV budou upraveny v závislosti na bodu III. Doporučení *Úprava očekávaných výstupů vzdělávání*. (Podrobný popis pro jednotlivé vyučovací předměty viz níže, poslední tabulka IVP).
Organizace výuky	Zde popište na základě bodu III. Doporučení *Organizace výuky*, úpravy

	v organizaci výuky ve školní třídě případně i mimo ni, např. snížení počtu vyučovacích hodin (nesmí být žádný předmět vynechán, ale může být nahrazen jiným), zařazení žáka do speciální skupiny na určitý předmět mimo kmenovou třídu, zařazení předmětů speciálně pedagogické péče a realizace pedagogické intervence.
Způsob zadávání a plnění úkolů	Zde popište způsob zadávání úkolů tak, aby odpovídalo možnostem a schopnostem žáka, např. srozumitelné a stručné zadání činností, poskytnutí delšího časového úseku pro vypracování úkolu, kontrola porozumění zadanému úkolu.
Způsob ověřování vědomostí a dovedností	Zde uveďte, způsoby ověřování vědomostí a dovedností, přizpůsobené konkrétním dovednostem a schopnostem žáka, např. jasná a srozumitelná pravidla ověřování, při ověřování vědomostí respektování osobního tempa žáka.
Hodnocení žáka	Zde uveďte, v závislosti na bodu III. Doporučení *Hodnocení žáka*, způsob hodnocení vzdělávacích postupů a výsledků vzdělávání žáka, např. slovní hodnocení, hodnocení klasifikačním stupněm, kombinací obou způsobů.
Pomůcky a učební materiály	Zde uveďte přehled potřebných kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic, pomůcek, softwarového a IT vybavení, které je uvedeno v bodě III. Doporučení *Pomůcky* (zde je popsána i forma pořízení pomůcek). Seznam je vhodné doplnit o učební pomůcky a pomůcky, kterými škola disponuje, např. obrázkové encyklopedie, výukové programy, deskové hry.
Podpůrná opatření jiného druhu	Zde uveďte, v závislosti na bodu IV. Doporučení *Podpůrná opatření jiného druhu*, např. respektování zdravotního stavu, postavení ve třídě, zohlednění vztahových problémů.
Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)	Zde uveďte spolupráci, např. se školním psychologem, speciálním pedagogem, osobním asistentem, zdravotnickým pracovníkem, tlumočníkem českého znakového jazyka.
Další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka	Zde uveďte seznam dalších subjektů, které se podílejí na vzdělávání žáka, např. školní družina, školní klub, středisko volného času.
Spolupráce se zákonnými zástupci žáka	Zde popište způsob spolupráce se zákonnými zástupci žáka, především způsob komunikace, její četnost a požadavky na domácí přípravu (případně specifikujte způsob zadávání a plnění úkolů).
Dohoda mezi žákem a vyučujícím	Zde uveďte, zda byla či nebyla dohoda uzavřena, případně lze napsat datum podpisu dohody a příp. dohodu přiložit.

Podrobný popis pro jednotlivé vyučovací předměty, ve kterých jsou uplatňována podpůrná opatření (Je-li potřeba specifikovat)	
Název předmětu	Zde uveďte podrobný popis
Název předmětu	Zde uveďte podrobný popis
Název předmětu	Zde uveďte podrobný popis
Název předmětu	Zde uveďte podrobný popis
Název předmětu	Zde uveďte podrobný popis
Název předmětu	Zde uveďte podrobný popis
Název předmětu	Zde uveďte podrobný popis
Název předmětu	Zde uveďte podrobný popis

Osoby zodpovědné za vzdělávání a odbornou péči o žáka		Jméno a příjmení	Podpis
Třídní učitel/ka		Jméno a příjmení třídní učitelky/ třídního učitele	
Vyučující	Vyučovací předmět		
	Název	Jméno a příjmení vyučujícího	
	Název	Jméno a příjmení vyučujícího	
	Název	Jméno a příjmení vyučujícího	
	Název	Jméno a příjmení vyučujícího	
	Název	Jméno a příjmení vyučujícího	
	Název	Jméno a příjmení vyučujícího	
	Název	Jméno a příjmení vyučujícího	
	Název	Jméno a příjmení vyučujícího	
Školní poradenský pracovník		Jméno a příjmení ŠPP	
Pracovník školského poradenského zařízení		Jméno a příjmení kontaktního pracovníka ŠPZ	
Zákonný zástupce žáka		Jméno a příjmení zákonného zástupce žáka	
Žák		Jméno a příjmení žáka	

Příloha B Doporučení pro vzdělávání žáka

A) Doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole

Dítě/žák/student:

Jméno a příjmení .....

Datum narození .....

Bydliště .....

Škola .....

.....

Ročník 1. ☐ 2. ☐ 3. ☐ 4. ☐ 5. ☐ 6. ☐ 7. ☐ 8. ☐ 9. ☐ 10. ☐ .....

Souhrnné údaje k vyšetření a stanoveným PO:

Převažující stupeň PO ☐ **2.** ☐ **3.** ☐ **4.** ☐ **5.**

1. ☐ (stupeň neurčen)

Identifikátor znevýhodnění .....

Návrh organizační formy vzdělávání

☐ bez IVP ☐ třída, oddělení, skupina zřízená podle § 16 odst. 9 ŠZ

☐ s IVP ☐ zařazení do školy, která vzdělává žáky podle §16 odst. 9 ŠZ (doložit žádost zákonného zástupce nebo zletilého žáka)

Datum přijetí žádosti o poskytnutí poradenské pomoci .....

Datum vyšetření v ŠPZ ..... **Datum konzultace se školou** .....

Platnost doporučení do ..... **Termín kontrolního vyšetření** .....

Návrh zahájení poskytování podpůrných opatření .....

Zpracoval (jméno a podpis) ....

Vedoucí pracoviště ....

Adresa a název pracoviště vystavujícího doporučení

Razítko

Datum .....

I. Závěry vyšetření žáka podstatné pro vzdělávání a pobyt žáka ve škole

II. Vyhodnocení Plánu pedagogické podpory (pokud byl poskytován)

III. Podpůrná opatření (Doplňte **konkrétní postupy** v těch kategorií podpůrných opatření, které mají být aplikovány)

Metody výuky, úpravy obsahu vzdělávání	Stupeň PO

Forma vzdělávání [1]	Stupeň PO

Úprava očekávaných výstupů vzdělávání[2]	Stupeň PO

Organizace výuky (úpravy v organizaci výuky ve školní třídě případně i mimo ni; požadavky na práci pedagogů; podpora žáků, u kterých nelze zajistit domácí přípravu; požadavky na specifika domácí přípravy)

Požadavky na organizaci výuky ve škole		**Stupeň**	**Počet hodin**	**Kód NFN**[3]
☐	Předměty speciálně pedagogické péče:			
☐	Pedagogická intervence (podpora přípravy na školu)			
Uzpůsobení forem komunikace a zprostředkování informací (AAK, Braillovo písmo)				
ANO – NE ☐ ☐				viz pomůcky

Personální podpora – pedagogická		**Stupeň**	**Počet hodin**	**Kód NFN**
☐	Asistent pedagoga			
☐	Pedagog			
☐	Školní speciální pedagog			

[1] § 25 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů
[2] § 16 odst. 2 písm. e) zákona č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů
[3] NFN = normovaná finanční náročnost

☐	Školní psycholog			

Personální podpora – nepedagogická		Stupeň	Počet hodin	Kód NFN
☐	Tlumočník českého znakového jazyka			
☐	Přepisovatel pro neslyšící			

Personální podpora – přítomnost další osoby		Stupeň	Počet hodin	Kód NFN
☐	Osobní asistent			
☐	Zdravotní pracovník			
☐	Jiné			

Hodnocení žáka (kritéria hodnocení, specifika forem hodnocení podle charakteru obtíží žáka)	Stupeň PO

Zařazení žáka do školy, třídy, oddělení, skupiny podle 16 odstavec 9 ŠZ (odůvodnění zařazení)	Stupeň PO

Pomůcky	Stupeň PO

Kompenzační pomůcky (uveďte také období užívání pomůcky a případné investiční a neinvestiční náklady)	Stupeň	Forma pořízení[4]	Kód NFN[5]
.....	.....	.....	.....

Speciální učebnice a pomůcky (uveďte také období užívání pomůcky a případné investiční a neinvestiční náklady)	Stupeň	Forma pořízení	Kód NFN
.....	.....	.....	.....

Softwarové a IT vybavení (uveďte také období užívání pomůcky a případné investiční a neinvestiční náklady)	Stupeň	Forma pořízení	Kód NFN
.....	.....	.....	.....

[4] V = Výpůjčka; N = Nákup, J = jiné (vypište)
[5] NFN = normovaná finanční náročnost

Prodloužení délky vzdělávání	Stupeň PO

IV. Podpůrná opatření jiného druhu (respektovat zdravotní stav, zátěžovou situaci v rodině či škole - vztahové problémy, postavení ve třídě; v jakých činnostech, jakým způsobem)

V. Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání (uveďte stupeň podpůrného opatření)

VI. Informovaný souhlas zákonného zástupce nebo žáka s poskytováním navržených podpůrných opatření

Vyjádření informovaného souhlasu	☐ ANO	☐ NE	☐ S VÝHRADAMI

Datum	Podpis žáka nebo jeho zákonného zástupce

Poučení: Žák nebo zákonný zástupce žáka může do 30 dnů ode dne, kdy obdržel toto doporučení školského poradenského zařízení, požádat právnickou osobu zřízenou a pověřenou ministerstvem prováděním revizí o jeho revizi. O revizi tohoto doporučení může požádat také škola, školské zařízení nebo orgán veřejné moci, který svým rozhodnutím uložil zákonnému zástupci dítěte nebo žáka, dítěti, žákovi nebo studentovi povinnost využít odbornou poradenskou pomoc ve školském poradenském zařízení, do 30 dnů ode dne, kdy doporučení obdržely.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Ivana Houžvičková

Obor: Speciální pedagogika – vychovatelství

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v Základní a praktické škole Český Brod

Rok: 2022

Počet stran textu bez příloh: 39

Celkový počet stran příloh: 7

Počet titulů českých použitých zdrojů: 12

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: PhDr. Dušana Chrzová, Ph.D.